

Henryk Bogacki

"„Démocratie” dans l’Église?", Jules Gritti, Paris 1969 : [recenzja]

Collectanea Theologica 40/4, 185-186

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

Robert GROSCHÉ, *Pilgernde Kirche*, Freiburg-Basel-Wien² 1969, Verlag Herder, s. 252.

Niewiele dzieł teologicznych, szczególnie zaś eklezjologicznych wytrzymuje próbę czasu. Kilka lat zwykle wystarcza, aby publikacja na temat Kościoła stała się tylko dokumentem świadczącym o rozwoju myśli teologicznej. Zdumiewający wyjątek stanowi zbiór artykułów Roberta Grosché (1888—1967), wydany po raz pierwszy w roku 1938, który po trzydziestu latach — z małymi wyjątkami — sprawia wrażenie, jak gdyby powstał niedawno. Autor nie był zawodowym teologiem (dopiero w roku 1954 został.. honorowym profesorem teologii katolickiej na uniwersytecie kolońskim), lecz duszpasterzem. Przyjaciele wydali w roku 1938 zbiór jego artykułów, które pisał jako duszpasterz akademicki i proboszcz. Może właśnie kontakt z konkretem życia katolickiego, bez profesjonalnych obciążeń teologa, ułatwił Groschému dostrzeżenie rozwiązań, jakie dziś (trzydzieści lat później!) mozolnie przyswaja sobie teologia katolicka.

Wyrazem opozycji względem ówczesnych obiegowych koncepcji eklezjologicznych — określanych obecnie mianem „triumfalizmu” — był już tytuł książki mówiący o „pielgrzymującym Kościele”, który po ostatnim soborze zyskał sobie w teologii prawo obywatelstwa. Grosché rozwijał sakramentalne rozumienie Kościoła, odbiegające od jednostronnie „hierarchologicznych” ujęć. Choć eklezjologia podręcznikowa nie przyswajała sobie wówczas poglądów Groschégo, jednakże inspirowały one kierunek będący jednym z źródeł uchwał ostatniego soboru.

Grosché wykazywał niezwykle na owe czasy uczulenie na głos teologii protestanckiej oraz podejmował z nią dialog. Wszystkie niemal artykuły tej książki posiadają charakter ekumeniczny, co w tamtym okresie było zjawiskiem niezwykle. Grosché propagował tzw. *Kontroverstheologie*, pojmowaną jako dyscyplinę zajmującą się różnicami dzielącymi wyznania chrześcijańskie, a dla rozwijania tej teologii założył kwartalnik „Catholica”.

Oczywiście nie wszystkie artykuły Groschégo posiadają tę samą wartość i znaczenie, lecz nie ma ani jednego, który nie zasługiwałby na przeczytanie w naszych czasach, po trzydziestu latach od pierwszego wydania tego dzieła.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Jules GRITTI, „*Démocratie*” dans l’Église?, Paris 1969, Éditions du Centurion, s. 120.

Autor podejmuje modny temat demokratyzacji Kościoła. W XIX wieku teologia akcentowała przede wszystkim władzę hierarchiczną, natomiast obecnie eksponuje charakter wspólnoty Kościoła. J. Gritti usiłuje wytłumaczyć

genezę pojmowania władzy kościelnej według modelu dostarczanego przez absolutną władzę państwową (zresztą — według ówczesnych przekonań — bezpośrednio podporządkowaną władzy kościelnej). Jakkolwiek uczestniczenie całej wspólnoty w sprawowaniu władzy zdawało się zagrażać ustrojowi tak Kościoła, jak państwa, idee demokratyczne zyskały już prawo obywatelstwa w państwach, a współcześnie docenia się znaczenie aktywności wszystkich wiernych i odczuwa potrzebę odpowiednich form jej wyrażania. Już Pius XII postulował istnienie opinii publicznej w Kościele. Nie polega ona tylko na recepcji urzędowego nauczania, lecz jest wyrazem postawy wiary zaangażowanej w aktualne wydarzenia. Przez uchwały Vaticanum II Kościół zachęca wszystkich wiernych do aktywnego udziału w życiu wspólnoty kościelnej, która zachowując strukturę hierarchiczną może przyswoić sobie wiele form demokratycznego uczestniczenia wszystkich w problemach dotyczących całego Kościoła i każdego Kościoła lokalnego.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Henri DENIS — Jean FRISQUE, *L'Église à l'épreuve*, Tournai 1969, Casterman, s. 158 (*Pointes de repère*, t. 6).

Seria *Pointes de repère* zamierza orientować chrześcijan we współczesnej sytuacji Kościoła posoborowego, grupując prace autorów należących do nowej generacji teologów. H. Denis i Frisque analizują trudności istniejące wewnątrz Kościoła katolickiego. Napięcia i niepowodzenia u wielu wywołują nostalgię za przeszłością, kiedy wydawało się, że organizm kościelny funkcjonował bez zakłóceń i wstrząsów, a działalność Kościoła przynosiła widzialne wyniki. Przeciwną pokusą jest niecierpliwość, upatrująca źródło wszelkiego zła w Kościele dzisiejszym w powolności i niekonsekwencji w realizowaniu uchwał i wytycznych soboru, odbytego przynajmniej ze stuletnim opóźnieniem.

W rzeczywistości sytuacja jest bardziej skomplikowana. Zanikają dotychczasowe formy życia, do których Kościół kiedyś dostosował swoje działanie. Wobec nowych zjawisk trzeba poszukać odpowiednich środków wyrażenia posiadania Kościoła. Autorzy postulują konieczność właściwego rozumienia łaski, wiary, ewangelicznego ubóstwa, prawdziwej powszechności i wolności w Kościele, w przeciwieństwie do dawnego kształtu życia kościelnego, które przeceniało zewnętrzne środki i zbyt wiele obiecywało sobie po sztywnych strukturach instytucjonalnych. Autorom zależy na wyodrębnieniu autentycznie chrześcijańskich elementów z ich przygodnych form historycznych, w celu znalezienia współczesnych środków wyrazu dla właściwej treści chrześcijaństwa.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Die Bibel. Die Heilige Schrift des Neuen Bundes. Deutsche Ausgabe mit den Erläuterungen der Jerusalemer Bibel, Freiburg-Basel-Wien 1969, Verlag Herder, s. 454.

Mimo ponawianych zachęt zainteresowanie katolików Pismem św. jest nadal niewielkie. Jeden z zachodnioeuropejskich instytutów badania opinii publicznej przeprowadził ankietę wśród czytelników książek religijnych. Okazało się, że nawet spośród tej grupy tylko 5% katolików przyznało, że często bierze do ręki Pismo św., natomiast jedynie 19% w ciągu ostatnich czterech tygodni zetknęło się z Pismem św. poza nabożeństwami liturgicznymi. Dla protestantów cyfry te są znacznie wyższe.